

Fra presidenten: Fastlegeordningen en suksess – hva nå?

Legeforeningen var med i etableringen av fastlegeordningen, som er blitt en suksess. Allerede fra start var det en forutsetning at ordningen måtte utvikles. Dette arbeidet vil Legeforeningen delta i og prioritere.

Fastlegeordningen ble innført i 2001 og er en av de mest suksessrike helsereformene. Befolkningen og legene er fornøyde. Det samme er kommunene og staten. Men det gjenstår utfordringer knyttet til kapasiteten i behandlervirksomheten, til samfunnsmedisin, til offentlige allmennmedisinske oppgaver og samhandling. Dette er utfordringer Legeforeningen var forberedt på i 2001 og ønsker å løse sammen med myndighetene, slik vi bidro til etablering av fastlegeordningen. Svaret vi har fått det siste året er en ny reform, samhandlingsreformen, som tar opp i seg mange av de punktene Legeforeningen har spilt inn. Vi må utvikle fastlegeordningen. Spørsmålet blir hvordan.

Fastlegen har siden innføringen av ordningen fått mange nye oppgaver, myndighetspålegg og et betydelig økt arbeidspress. Dette skjer ofte uten tilstrekkelige konsekvensvurderinger i forhold til kurativ virksomhet. Myndighetene bør sammen med Legeforeningen bygge opp under fastlegen som den mest stabile behandlerkontakten befolkningen har i helsetjenesten. Fastlegen er det medisinske lavterskeltilbudet og koordinatoren for veien til andre helse-tjenester og tjenesteytere. Vi ser nå hvordan styring av sykehusene har medført overdimensjonerte administrasjonsenheter og en ensidig oppmerksomhet på økonomi. Kontinuitet i oppfølging og kvalitet i behandlingen verdsettes lite i produksjonsjaget, og fagutvikling presses ut ved kortsiktige sparetiltak. Dyktige kolleger roper varsku og sier opp. Tilsvarende blir det av myndighetene gjort endringer som medfører pålegg overfor fastlegene uten tilstrekkelige forberedelser og tilrettelegging. Når fastlegeordningen skal videreutvikles må det skje i nært samspill med fastlegene for å unngå uønskede konsekvenser.

Stortingsbehandlingen av Stortingsmelding nr. 47 om samhandlingsreformen må bli reell og ikke en sandpåstrøing (1). Det kreves en grundig debatt og kompetent vurdering av forslag og virkemidler. Flere av forslagene, både om finansieringsendringene og styrings- og utviklingsforslagene, er enten i liten grad gjennomførbare eller støtter ikke opp under god tilgang til fastlegen for befolkningen. Det har vært påpekt av flere, og vi håper at Stortinget lytter. Det fremtidige arbeidet for å styrke kommunehelsetjenesten må heller ikke skje på bekostning av god kvalitet i spesialisthelsetjenesten. God kommune- og spesialisthelsetjeneste er gjensidig avhengig av god kvalitet, også for å fremme god samhandling.

Fastlegeordningen må bli en tydelig del av samhandlingsreformen. Det er ingen tvil om at det også er et klart behov for kapasitets- og kvalitetsløft i kommunehelsetjenesten forøvrig. Men det blir avgjørende at disse endringene blir gjort på en måte som bygger opp under det som fungerer godt i fastlegeordningen. Det er i tillegg nødvendig å rette særskilt oppmerksomhet på utvikling av gode rammebetingelser for at fastlegene skal ha mulighet til å yte god kvalitet på en godt tilgjengelig allmennlegetjeneste. Erfaringene fra før innføring av ordningen må ikke glemmes. Innføringen skulle

bedre tilgangen til allmennlege og gi kontinuitet i lege-pasientforholdet. Det var en erkjent underkapasitet ved innføring av ordningen, noe som bidro til at mange leger påtok seg mer arbeid, bl.a. med høyere antall pasienter på listen enn ønsket. Alle skulle få fastlege. Stadig nye oppgaver uten tilsvarende økning i kapasitet, medfører at noen grep må tas. At dette blir gjort på en klok måte med involvering av legene, vil bli avgjørende for et godt resultat.

For å stimulere til rekruttering må unge leger oppleve at det er attraktivt å starte i allmennpraksis. Vi vet at flere søker seg til sykehus bl.a. fordi de der håper å få et kollegialt fagmiljø og spesialiseringsmuligheter. Dette betyr at vi må prioritere arbeidet for god veiledning i fastlegepraksisene slik at alle kan starte med spesialisering. Legeforeningen arbeider for at det skal bli obligatorisk å være spesialist i allmennmedisin for å arbeide selvstendig som fastlege i Norge. Det må tilrettelegges for forskning gjennom kontakt med universiteter og allmennmedisinske forskningsenheter og gjerne en fagansvarlig fastlege i kommunen som koordinerer dette arbeidet. Sykehjemmene må gjennom nasjonale legebemanningsnormer bli kompetente institusjoner med god og engasjerende opplæring av unge kolleger. Legevakt må organiseres slik at vaktfrekvens og tilrettelegging av arbeidet gir mulighet for målrettet tjeneste og ikke hindrer rekruttering.

Befolkningen må ha trygghet for at alle fastleger driver kontinuerlig forbedringsarbeid i egen praksis. For å understøtte dette arbeidet har Legeforeningen foreslått at det etableres et senter for allmennmedisinsk kvalitetsutvikling (SAK) som kan utvikle verktøy for praksisstøtte, utdanne kvalitetsveiledere og drifte et nasjonalt kvalitetssystem. Legene må være i førersetet for den medisinskfaglige ledelse av kommunehelsetjenesten. Mål og strategier må utarbeides og forankres i kommunehelsetjenesten og i samarbeid med kommunens ledelse og i dialog med spesialisthelsetjenesten. Gjennom forpliktende samarbeid, det vil si avtaler, oppnås et langt bedre grunnlag for utvikling, enn ensidig styring. Ved dialog og avtaler oppnås gjensidig kunnskap om utfordringer som skal løses og eierskap til løsningene. Først da oppnår man en aktiv rolle blant utøverne.

Gode faglige bidrag og faglig ledelse vil være avgjørende for at samhandlingsreformen skal lykkes og for at utvikling av fastlegeordningen skal bli en tydelig del av dette. Dette må gjøres mulig gjennom et grundig forarbeid for å oppnå felles forståelse for hvordan vi kan løse utfordringene i helsetjenesten. Dette arbeidet vil Legeforeningen prioritere å delta i.

Litteratur

1. St.meld. nr. 47 (2008–09). Samhandlingsreformen. Rett behandling – på rett sted – til rett tid.

Torunn Janbu

Torunn Janbu
torunn.janbu@legeforeningen.no
president